

Atque hactenus de Odoacre. Nunc de Theodorico et Clodoveo facilius explicabimus: eadem enim fere horum atque illius est ratio. Igitur a pag. 26. usque ad 35 de Theodorico rege Gothorum scribit, ac docet, eum quoque Romanum imperatorem fuisse, et per eum ad Carolum Magnum, quod uterque Germanus esset, imperium hæreditario jure pervenisse. « Secunda, inquit, translatio aut communicatio imperii erga Germanos, facta est a Zenone imperatore Constantinopolitano, qui de consensu totius senatus imperialis adoptavit sibi Theodoricum Gothorum regem, qui sine controversia Germanus fuit, eique Romam, Italiam, et totum Occidentale imperium largitus est ». Hic primum dicere possemus quod de Odoacre diximus: quid Carolo et Theodorico; cum ille Francus, iste Gothus fuerit? et rursus cum Theodorici successores, a Justiniano imperatore Italia pulsati profligati fuerint, atque adeo imperium Theodorici (si hoc nomine appellari debet) penitus interierit, quod est illud imperium, quod a Theodorico ad Carolum hæreditario jure pervenit? Sed hæc omitto, ne adversarium imitari videar, qui iisdem sæpius iterandis, incredibili tædio lectorem suum fatigat.

Id unum hoc loco statuo, Theodoricum a Zenone sibi filium adoptatum, consulemque ordinarium et regem Italiæ dictum, non tamen imperatorem et augustum appellatum; proinde regem imperio subjectum, non collegam et consortem imperii ab Augusto assumptum, Theodoricum fuisse. Ita vero se rem habere testantur historici pene omnes, qui ab Augustulo usque ad Carolum Occidentis imperium vacasse scribunt. Testantur quòtquot nomina, tempora, numeros imperatorum edidere. Siquidem in tanto numero Chronologorum neque unus reperitur, qui Theodoricum in imperatorum Romanorum seriem et numerum retulerit: ac ne ipse quidem Cassiodorus, qui Theodorici cancellarius erat, et in Chronico suo imperatores, et consules romanos accuratissime descripsit, testatur ipse Theodoricus, qui in tot epistolis, quas scripsit, quæque apud Cassiodorum exstant, numquam se Cæsarem, numquam Augustum numquam imperatorem vocat. Testatur Procopius, qui lib. I. de bello Gothico, Theodoricus, inquit, Romani imperatoris, nec insignia, nec nomen sibi desumpsit, sed quoad vixit, rex est appellatus, quo nomine suos barbari nuncupant

duces. Testatur denique ipsemet noster adversarius Illyricus. Sic enim scribit centur. 6. cap. 16. col. 840: « Theodoricus, inquit, Romani imperatoris nec insignia quidem, nec nomen sibi vendicavit: sed rex est appellatus, sicut barbari duces vocare solent ». Ac ne forte soli sibi non credere-mus, idem confirmavit ex Joan. Cuspiniano. Quod sane Illyrici testimonium satis esse deberet, nisi cum homine ageremus, quimodo ait, modo negat. Subjectum vero imperatori regem Theodoricum fuisse testatur in primis ipsa adoptio, cujus meminere plerique historici, Jornandes de rebus Gothicis, Procopius libro de bello Gothico, Abbas Urspergensis in Chronico, et alii. Siquidem pro-terea imperator Zeno Theodoricum Italiæ regno donatum, sibi filium adoptavit, ut subjectionis, atque obedientiæ memor esset, quam imperatori rex, et patri filius deberet. Testatur deinde Theodoricus ipse, qui, Jornande in lib. de rebus Gothicis auctore, servum se et filium imperatoris esse, atque ejus munere regnum Italiæ possessurum dicebat; et (ut addit Olaus lib. IX. Hist. Gothorum cap. 17.) non tam sibi, quam imperatori Romam, atque Italiam recuperandam asserebat. Testantur denique Athalaricus, et Theodahatus, Theodorici in Italiæ regno successores, uterque enim in epist. ad Justinianum imperatorem, quæ sunt apud Cassiodorum I. lib. VIII et 25. lib. X. obedientiam imperatori debere si ingenue confitentur. Quod idem satis indicant epistolæ cæteræ, tum ipsius Theodahati, et prædecessoris ejus Athalarici, tum etiam Amalasuethæ et Godulinæ reginarum ad eundem Justinianum, et conjugem ejus Theodoram.

Sed videamus quibus testibus Illyricus probet, Theodoricum imperatorem fuisse Romanorum. Primo loco Siebertum profert. At Sigerbertus in Chronico anni 487. (quem locum Illyricus notat), imperii ne meminit quidem. Hæc enim sunt verba Sigerberti: Zeno imperator Theodorico Ostrogothorum regi regnum Italiæ donat.

Secundo Abbatem Urspergensis producit. At Urspergensis in eo ipso loco, quem citat Illyricus, contra Illyricum testimonium dicit; sic enim loquitur: « Eo tempore regnum Orientale Zeno imperator habebat, qui audiens Theodoricum gentis suæ regem esse, grate suscepit, eumque ad se Constantinopolim venire præcepit, digneque susceptum inter proceres Palatii collocavit; et post aliquod

tempus in filium sibi adoptans consularibus fascibus, quæ dignitas post imperiale fastigium prima est, eum sublimavit ». Et infra nulla imperii facta mentione, subjungit, Italiam recuperandam et gubernandam eidem Theodorico a Zenone esse commissam. Ubi vides summum honorem, quem Theodoricus Zenonis beneficio est consecutus, non imperium, sed consulatum fuisse. Quod etiam aperte fatetur Athalaricus Theodorici nepos in epistola ad Justinianum, quæ est prima libri octavi apud Cassiodorum: ubi enumerans beneficia quæ ab imperatore Gothi reges acceperant; sellas curules, et vestes palmatas, quæ insignia consulatus erant, in primis beneficiis numerat; imperii ne meminit quidem. Vos, inquit, avum nostrum in vestra civitate celsis curalibus extulistis. Vos genitorem meum in Italia palmatæ claritate decorastis.

At, inquit Illyricus, idem Abbas Urspergensis in alio loco Theodoricum Romano imperio præsedisse scribit. Verum est id quidem, sed eum præsedisse ut imperatorem, non scribit, nec scribere potuit, nisi secum ipse pugnare vellet; quippe qui in Augustulo periisse, nec ante Caroli tempora revixisse imperialem dignitatem, non semel in illo suo Chronico tradidit. Itaque præsedisse Theodoricus Romano Occidentis imperio, non tamen ut Augustus et imperator, sed ut rex Italiæ, ipsique Romano imperatori subiectus.

Tertio profert Illyricus Naclerum, qui cum scribit Theodoricum a Zenone sacro velamine insignitum; nihil aliud significasse videtur, quam purpura imperatoria circumdatum, et vere ac proprie imperatorem factum. Sed fallitur, aut fallit Illyricus. Sacrum enim illud velamen non purpura erat imperatoria, sed publicum concessæ provinciæ stabilimentum (ut Paulus Diaconus lib. XVI. et Blondus Flavius lib. III. scriptum reliquerunt). Nec aliter Naclerus interpretari potuit illam velaminis cæremoniam, cum in eodem Chronico generat. 46, paulo ante scripsisset in Augustulo Occidentale imperium periisse.

Profert quarto loco Illyricus Olai Magni Gothi Scriptoris testimonium, nec tamen ulla ejus verba in medium adducit. Sed parum certe considerate ad Olaus Illyricus provocavit. Is enim cum multa alia scribit quæ Illyrici causam lædant; tum illud in primis, Italiam a Theodorico, non tam sibi,

quam imperatori recuperatam. Sic enim Theodoricum regem cum Zenone imperatore loquentem facit Olaus lib. IX: Hist. Gothorum cap. 17. « Illud commemorare officii nostri est et cogitare sapientiæ tuæ: quia si res voto respondet, sane Italia, non tam mihi recepta fuerit, quam imperio. Poteris tu quidem, quidquid erit terrarum, mariumque, quicquid præterea copiarum et exercituum, ad gloriam imperii referre, cujus beneficio restituta sit. Neque tua minus erit Roma ». (Nota) re ipsa, quam titulo. Et infra cap. 18. Deinde Zeno Theodoricum sacro velamine (quod erat nunc maximum a principe factæ concessionis stabilimentum) insignivit.

Quinto Platinæ testimonium Illyricus adducit. Hæc autem sunt verba Platinæ: Nemine adversante, Theodoricus totius Italiæ imperio potitus est. En audis, inquit Illyricus, Theodoricum esse factum Romanum imperatorem. Audio; sed Illyrici, non Platinæ testimonio: nec enim est idem, imperio Italiæ potiri, et Romanum imperatorem fieri; nisi forte jus imperii romani Italiæ finibus concludi velis. Alioqui multis jam sæculis Germania imperatorem Romanum minime habuisset.

Postremo nec illud Illyricus omittendum putavit, quod Theodoricus, ut se verum imperatorem Romanorum probaret, ipsi etiam Summo Pontifici Symmacho imperavit, eumque coram se accusatum judicavit. Mirum cur non etiam addiderit, Joannem Pontificem ab eodem rege diro carceri mancipatum, inedia et squalore enectum, et tamen licet id, quod nos de Joanne diximus, verum sit, non tamen est verum, quod de Symmacho Illyricus dicit. Theodoricus enim toto fere principatus sui tempore, tametsi barbarus natione, et Arianus religione esset, moribus tamen perurbanus, clementia, justitia, aliisque regis virtutibus insignis fuit. Quamobrem in causa Summi Pontificis Symmachi non aliter se gessit, quam se Constantinus, aut Theodosius gessisset, id est, ut Christianum et modestum principem decebat. Siquidem, ut ex IV Synodo Romana sub Symmacho cognosci potest, cum querelæ de Pontifice delatæ ad se fuissent, rem totam ad Synodum episcoporum retulit; cumque episcopi libertate sacerdotali regi suggerere non dubitassent synodorum convocationem ad ipsum, qui accusabatur, id est, ad Romanum Pontificem pertinere,

cui B. Petri meritum, Domini jussio, et conciliorum auctoritas, singularem tradidissent in Ecclesiis potestatem, nec unquam tantæ sedis Antistitem minorum subjacuisse iudicio: tum vero rex ipsum quoque Papam in congreganda Synodo voluntatem suam litteris demonstrasse significavit; quas etiam litteras, Episcopus postulantis, continuo exhiberi præcepit; ac demum legatis concilii ad se venientibus ait, in synodali esse arbitrio in tanto negotio sequenda præscribere, nec aliquid ad se præter reverentiam, de ecclesiasticis negotiis pertinere. Hæc ille tum, cum, historicorum omnium consensu, regis virtutibus mirifice floreret. Sed cum postea sub extremum vitæ suæ tempus, moderatum regimen in apertam tyrannidem commutasset (quod ne ipse quidem Olaus Gothus libro super citato negat) id fecit in Joannem Pontificem, quod tyranni, atque hæretici solent; quodque ante illum Nero, Domitianus, Decius, Maxentius, Constantius in sanctos sui temporis Pontifices, et martyres fecerant.

Jam vero quod Illyricus nugatur de nominibus imperatoris et regis, ea solere confundi; proinde in idem recidere, sive quis rex Italiæ, sive Romanus imperator dicatur, levius est, quam ut longa refutatione indigeat. Etsi enim ante Julii et Augusti tempora regium nomen imperatorio majus ac venerabilius erat: tamen post constitutam Cæsarum monarchiam, nihil in terris augustius esse cœpit nomine imperatoris. Itaque cum aliquando Caius imperator de nomine, ac diademate regio assumendo cogitaret, admonitus est, inquit Tranquillus, se quod imperator Romanorum esset, principum ac regnum excessisse fastigia. Ac licet posterioribus temporibus imperatores Græci et Germani regio nomine interdum usi fuerint, numquam tamen, qui solum essent reges, imperatorum nomen usurparunt. Id quod in epistolis Theodorici, Athalarici et Theodahati Italiæ regum, ad imperatores Anastasium et Justinianum, apud Cassiodorum perspicue cernitur. Numquam enim in tot epistolis nomina (quæ promiscua esse Illyricus contendit) ita commutantur, ut Justinianus vel Anastasius rex, Theodoricus vel Theodahatus imperator appelletur. Ipse etiam Carolus Magnus imperator, filium suum Pipinum, deinde eo mortuo, Bernardum nepotem, Italiæ regem fecit; atque ad eundem modum longo tempore rex Italiæ non imp-

rator, sed princeps imperio subjectus fuit. Ex quo manifeste colligitur, non esse idem, regem Italiæ, et imperatorem Romanorum. Deinde Lupoldus, quem imprudenter Illyricus pro se citat, cum contra ipsum maxime faciat, in libro de Juribus imperii cap. 5. testatur, Henricum II non se imperatorem, sed regem duntaxat appellasse ante coronationem. Quod idem de aliis etiam imperatoribus, ex antiquis historicis nullo negotio demonstrare possemus.

Venit postremo Illyricus ad Clodoveum; atque ejus hæreditate imperium ad Carolum pervenisse his verbis docet pag. 35 et sequentibus: « Tertia communicatio imperii Germanis facta est paulo post præcedentem ab Anastasio imperatore Constantinopolitano, qui de unanimi consensu totius senatus, aut principum, largitus est augustale nomen ad dignitatem Clodoveo regi Francorum, qui primus ex illis regibus baptizatus est. Quare dignitas imperialis semel regibus Francorum donata, necessario etiam ad posteros per ordinem successionis permanavit, atque ita etiam ad Carolum Magnum idem jus pervenit. Quod autem Anastasius imperator augusti nomen, ac dignitatem communicaverit Clodoveo, et Francorum regibus, ex hisce sequentibus prorsus authenticis testimoniis liquido patet, ubi clare tum augusti, tum et imperatoris nomen regibus illis a Constantinopolitano Cæsare communicatum esse ». Et infra post recitata ad id probandum testimonia Gregorii Turonici, Adonis, Hannonis, Ivonis, Sigeberti, Sabellici, et Bergomensis, ita subjungit: « Quare id decus eodem jure etiam ad Carolum Magnum una cum reliquis Franciæ monarchiæ insignibus pervenit, non ex donatione Papæ ». Hæc ille.

Ego vero in hac brevi narratione quatuor mendacia inesse video. Primum enim, quod Illyricus dicit a septem illis supra nominatis scriptoribus memoriæ proditum, id esse falsum ipsi iidem auctores docent. Siquidem consulatus, vel patritiatus insignia Clodoveo donata ab Anastasio, omnes illi auctores testantur: augustalem dignitatem, vel appellationem soli posteriores. Addunt quidem Turonicus, Ado, et quidam alii, post accepta consulatus insignia appellatum Clodoveum etiam augustum; sed a Francis, non a Romanis additam fuisse eam appellationem testatur Blondus lib. III. Decad. I. et Albertus Krantzius lib. III Suetiæ cap. 17. nec a vero

aberrant. Hæc enim sunt Gregorii verba lib. II. Histor. Francorum cap. 38. « Igitur ab Anastasio imperatore codicillos de consulatu accepit ». Et infra: « Ab ea die tamquam consul et augustus est vocitatus ».

Ado vero sic loquitur in Chronico ætate 6. Hic Anastasius codicillos Clodoveo regi pro consulatu misit. Ab eo die et consul et augustus est appellatus. Hanno lib. I. Chronicorum: Legationem (inquit) suscepit Anastasii Constantinopolitani principis, munera epistolasque ei mittentis; in quibus litteris hoc continebatur, quod complacuerit sibi et senatoribus, eum esse amicum imperatorum patritiumque Romanum. His ille perlectis consulari trabea insignitus, ascenso equo, in atrio, quod inter basilicam sancti Martini et civitatem situm erat, largissima populo contulit munera. Ab illa die consul et augustus meruit nuncupari. Sigebertus in Chronico: Clodoveus rex ab Anastasio imperatore codicillos de consulatu, et coronam auream cum gemmis, et tunicam blacteam accepit, et ex ea die consul, et augustus est appellatus. Ipse vero rex coronam auream cum gemmis Romanam sancto Petro misit.

Itaque vides quam aperte auctores isti antiquiores distinguant consulatus insignia, quæ Clodoveus ab imperatore accepit, a nomine augusti, quo illum postea appellatum in Francia scribunt. Porro historici cæteri, etiam ii qui Francis maxime favent, consulatum duntaxat et patritiatum Clodoveo donatum scribunt, nulla imperialis nominis facta mentione. Vide Rheginonem lib. I. Chronici, Othonem Frisingensem lib. V. cap. 2. Abbatem Urspergensensem in Chronico, Robertum Gaguinum, et Paulum Æmilium in vita Clodovei, ac demum Albertum Krantzius lib. III. Suetiæ cap. 17.

Deinde mentitur rursus Illyricus, cum ait, ipsum imperium Romanum communicatum fuisse cum Clodoveo ab Anastasio imperatore, nihil enim ille Clodoveo dedit, præter titulos et insignia. Nam nec consulatum ipsum, cujus fere omnes meminere, re ipsa Clodoveus gessit, sed solo nomine consulis donatus, solo nomine fuit contentus. Id testantur quotquot fastos consulares litteris mandaverunt, Cassiodorus, Marianus Scotus, Gregorius Haloander, Onuphrius, Mercator, et cæteri; nullus enim Clodoveum regem inter consules numeravit. Anno vero Domini 510. quo juxta Chronicum Francicum Joan. Tili, Clodoveus consulis nomine et insigni-

bus donatus est. Consules veri fuerunt Anastasius et Venantius, si Haloandrum sequimur, vel Eutharicus et Boetius, si Onuphrium. Quamobrem nisi tres eo anno consules fuerint, quod est plane inaudifum, Clodoveus consul non fuit. Quod etiam de imperio dici posset. Quod enim nullus historicus, aut chronologus Clodoveum inter imperatores Romanos unquam retulerit, argumento est, eum imperatorem Romanum re ipsa non fuisse, quidquid de nomine et insignibus fuerit.

Tertium Illyrici mendacium in ea sententia est, cum nomina et insignia Clodoveo ab imperatore collata, ad posteros ejus pertinere contendit, atque inde jure hæreditario ad Carolum pervenisse. Nam cum post obitum Clodovei nullus omnino ex Francorum regibus consul, aut patritius, nedum imperator et augustus ante Carolum Magnum aut se ipse appellaverit, aut ab aliis fuerit appellatus, mirum est, unde Illyricus colligere poterit, munus illud Anastasii, non proprium Clodovei, sed cum omnibus regibus Francorum fuisse commune. Deinde cum inter Clodoveum, et Carolum trecenti anni circiter intercesserint, qua ratione, quæso, id potuit intercesserint, qua ratione, quæso, id potuit Carolus a Clodoveo hæreditaria successione accipere, quod intermedii reges numquam habuerunt?

Postremum idque certissimum, crassissimumque mendacium est, Clodovei monarchiam ad Carolum Magnum sine Romani Pontificis auctoritate, successione hæreditaria pervenisse. Quis enim historicorum tacuit, Carolum Magnum Pipino patri successisse; Pipinum autem non jure hæreditario, sed Pontificis Maximi sanctione, regnum Francorum adeptum, cum antea in Hilderici regno, præfecti aulæ munere fungeretur? Testimonia supra citata sunt cap. 2. mendacio 19. ac ne unum quidem scriptorem contra Illyricum proferre potuit, aut unquam potuisset. Siquidem id historici omnes summa consensione, et quasi una voce testantur. Cum igitur Pipinus, non jure hæreditario, sed Papæ beneficio (ut loquitur Joan. Tilius in Chronico Francico) regnum Galliæ obtinuerit, certe eidem Pontifici Carolus Magnus Pipini filius, idem regnum acceptum referre debet. Adde quod etsi solum Pipinum S. Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus inunxit, postea tamen Stephanus Papa in Gallias veniens, Pipinum simul, et filios ejus, Carolum Magnum, et Carolomanum, reges Francorum inunxit, eisque regnum Francorum

perpetuo possidendum confirmavit, ut iidem historici testantur. Mentitur igitur Illyricus cum ait, Carolo Magno sine Pontificis auctoritate monarchiam Clodovei esse delatam.

CAPUT X

Non accepisse Carolum Magnum imperii dignitatem auctore senatu, populo Romano.

Quartus erat titulus, beneficium S. P. Q. R. Illyricus enim, ut nihil intactum relinqueret, tametsi aliquoties in suo libro significaverit, nihil a senatu, populo Romano Carolum accepisse, tamen objecit, etiam aliquot auctores, qui populo, ac senatui potius quam Pontifici imperium a Germanis acceptum referri debere scripserint. Hi sunt Sigebertus, Blondus, Leopoldus, Æneas, Vincentius, et Onuphrius, quorum sententias sic refert Illyricus pag. 7. 53, et 56. ut licet non omnino eas recipiat, tamen probabiliores existimet iis, quæ translationem imperii Romano Pontifici tribuunt. At nos in primis iis auctoribus, quos testes producit Illyricus, opponere possumus illos omnes, quos supra citavimus, hoc est, plures paucioribus, et antiquiores recentioribus. Illi enim supra triginta erant; isti sex: illorum nonnulli scripserant, ipso Carolo vivente; multi non diu postea; Ex istis autem unus Sigebertus trecentis annis Carolo posterior fuit; reliqui quingentis, aut sexcentis, aut etiam septingentis et eo amplius annis posteriores fuerunt. Quis igitur non videat utri majorem fidem mereantur, quos nos citavimus, an quos Illyricus citat?

Neque tamen concedimus sex istos scriptores omnino esse a nostra sententia alienos. Nam Sigebertus, qui eorum est vetustissimus, et qui Sigebertum secutus est Vincentius Belvacensis, nihil tribuit Romano populo in imperii translatione præter assensum et acclamationem. Hæc enim sunt verba Sigeberti et Vincentii: Romani, qui ab imperatore Constantinopolitano jamdiu animo desciverant, nunc accepta occasionis opportunitate, quia mulier, excæcato imperatore Constantino filio suo, eis imperabat, uno omnium consensu Carolo regi imperatorias laudes acclamant, eumque per manus Leonis Papæ coronant, cæsarem et augustum appellant: Pipinum vero filium ejus regem Italiæ ordinatum collaudant. Hic nullam plebisciti, nullam senatusconsulti mentio-

nem fieri audio, sed solius laudis, et acclamationis. Et quamquam non aperte Sigebertus explicet, utrum populi acclamatione coronationem, an coronatio acclamationem præcesserit, tamen dubium esse nemini debet, quin coronationem pontificiam præcessisse Sigebertus intellexerit, alioqui enim pugnaret cum omnibus historicis, qui ante ipsum de eadem coronatione et acclamatione scripserunt.

Quod vero Sigebertus ait, a populo Carolum per manus Leonis coronatum, non recte interpretatur Illyricus, Leonem ut ministrum ac delegatum populi, coronam imperialem Carolo imposuisse, cum potius ea verba significant, sic placuisse populo id quod princeps eorum et pastor summus fecit, ac si ipsi per manus ejus id fecissent. Quod quidem ex sequentibus verbis illustrari potest. Nam de Pipino, quem ex consensu omnium historicorum Leo Papa tum regem Italiæ declaravit, cum ipsum Carolum imperatorem fecit sic loquitur Sigebertus: Pipinum vero filium ejus, regem Italiæ ordinatum collaudant. Ubi vides ordinationem regis, Pontifici laudationem quæ secuta est populo tribui.

Jam vero Blondus nihil omnino sententiæ nostræ officit. Nam (ut notavimus cap. 3.) etsi scitum populi Romani in coronatione Caroli non defuisse scribat, tamen id contra fidem antiquorum tradit. Ac præterea non significat ejusmodi plebiscito imperatorem Carolum appellatum, sed eum ad imperium a Pontifice Maximo postulatum, Nam, ut ibidem Blondus ait, precibus populi Romani Leo Pontifex Carolum imperatorem dixit.

Porro Lupoldus non meminit plebisciti, aut senatusconsulti, sed solum recitat cap. 3. extrema verba Vincentii, quæ sunt illa quæ habet Sigebertus, de quibus jam diximus. Ex propria autem sententia passim Lupoldus repetit translationem factam esse per Pontificem, ac præter alia sic ait cap. 4. de Juribus imperii: «Leo Papa, consideratis omnibus, quæ digne ac bene sufficiebant pro translatione imperii de imperatoribus Constantinopolitanis ad reges Francorum faciendam, ipsum Carolum Romæ in Ecclesia sancti Petri in die Natalis Domini, sub anno ejusdem Domini 801, acclamante ac petente populo Romano unxit et coronavit imperatorem et augustum, per quas unctionem et coronationem dicta translatio peracta fuit: ut etiam dixi supra capitulo primo, et capitulo præcedenti in fine». Et infra cap. 12. pro-

ponit opinionem quorundam, qui dicebant, populum Romanum posse leges condere, et imperium transferre; deinde subjungit: «Sed hæc responsio, salvo meliori judicio, mihi non placet. Ex quo enim imperium Romanorum tempore dictæ translationis, et etiam longo tempore ante ipsam, non fuit apud Romanos, sed potius apud Græcos, nec etiam hodie apud Romanos, sed apud Germanos existit, non occurrit ratio, quare populus Romanus tempore translationis prædictæ habuerit, vel etiam hodie habeat majorem potestatem circa translationem imperii, quam quicumque alius populus imperio Romano subjectus». Hæc ille.

Viderit igitur Illyricus qua fide auctores citet. Certe Lupoldus non poterat clarius negare id, quod ab eo affirmari Illyricus scripsit. De Ænea Sylvio facilis responsio est. Nam et in iis verbis, quæ Illyricus citat (quæ tamen ut verum fatear, adhuc in operibus Æneæ invenire non potui) non excluditur consensus Romani Pontificis, et in abbreviatione Blondi lib. 1. decadis 2. precibus Romanorum scribit idem Æneas a Leone Pontifice Carolum coronatum: et denique in epistola ad regem Turcorum, quam supra citavimus, disertis verbis idem auctor affirmat a Pontificibus, prædecessoribus suis (fuit enim et ipse Summus Pontifex) in reges Francorum imperium esse translatum.

Solus igitur Onuphrius est, quem pro se Illyricus allegare potest: cujus testimonium tribus rationibus non modo infirmari, sed omnino refelli ac profligari potest. Primum, constat aliquando imperatores invito, ac repugnante populo Romano, creatos fuisse, quos tamen veros ac legitimos imperatores cum ipse Illyricus, tum etiam historici omnes agnoscunt. Exemplo esse potest Fridericus primus, quem, repugnante populo Romano, coronavit Romæ in templo sancti Petri Adrianus Papa quartus, quam historiam vide apud Othonem Frisingensem lib. 11. de rebus gestis Friderici cap. 22. Deinde cum historici vetustissimi, tum Latini, ut Eginarthus, Paulus Diaconus, Aimoinus, Ado, Rhegino, et cæteri, tum Græci, ut Cedrenus et Zonaras, in describenda translatione imperii, aut nullam populi, atque senatus mentionem fecerint, aut ei solam acclamationem, Carolo jam coronato, tribuerint: unde, quæso, post octingentos ferme annos Onuphrius didicit S. P. Q. R. suffragiis Carolum Magnum imperatorem et augustum appellatum?

At credibile est ita rem accidisse: ita enim fieri decuit. Respondebo quod Onuphrius ipse recte monuit in lib. de comitiis imperatoris, non esse fidelis historici rem describere, ut fieri debuisset, sed ut facta est. Alioqui enim non res gestæ scribuntur, sed mendacia obtruduntur. Quid autem factum sit, non ex philosophiæ promptuariis hauriendum est, sed ex eorum narratione, ac fide, qui interfuerunt, vel qui ab iis, qui interfuerunt, acceperunt, aut certe qui aliorum testimonio sibi commendata, litteris ac memoriæ tradiderunt. Deinde Romani principes post constitutam a Julio et Augusto monarchiam, aut ab alio principe nominabantur, aut ab exercitu creabantur. Quos senatus, aut populus creavit, ii et paucissimi fuere, et non diu tolerati. Certe in tanto numero principum romanorum, tres tantum Onuphrius in lib. de Comitiis imperatoris nominat a senatu electos, Nervam, Maximum cum Balbino, et Tacitum. Nervam a senatu creatum, Dion Cassius, quem solum Onuphrius citat, non dicit; Aurelius Victor arbitrio legionum (quamquam id non in omnibus codicibus haberi animadverti) Nervam imperatorem factum scripsit. Eutropius lib. VIII. favore præfecti prætorio Nervæ delatum imperium testatur. Ipse quoque Onuphrius sic a senatu Nervam creatum imperatorem scripsit, ut non negaverit accepisse etiam suffragium militum prætorianorum, sine quo videlicet irrita fuisset electio. Maximus et Balbinus invito exercitu electi, prima data occasione a militibus interfecti sunt. Siquidem (ut scribit Herodianus lib. VIII.) indignabantur milites sibi a senatu principes datos, quos et senatorios imperatores per ludibrium appellabant. Tacitus a senatu quidem dictus est, sed militibus jubentibus; ut Flavius Vobiscus scribit in ejus vita: senatus enim ad milites imperatoris electionem rejiciebat, prope intelligens non placiturum militibus principem, quem ipsi non elegerant. Itaque recte S. Hieronymus in epistol. 85. ad Evagrium, imperatorem ab exercitu creari dicit.

Cum igitur hæc fuerit apud Romanos eligendi principis ratio, multorum sæculorum consuetudine roborata, quis credat post annos 800, Romanum senatum, aut populum, quando nullius ferme auctoritatis erat, id fuisse ausurum in electione principis, quod ante, cum floreret, minime audebat? Quare consultius fecit Joannes Aventinus, quem